

2 Metodické vysvětlivky

Referenční období pro Integrované šetření v zemědělství 2020 u ukazatelů stavového charakteru bylo vztaženo k datu 30. 9. 2020. Veličiny týkající se využití pracovní síly v zemědělství byly vzhledem k metodice (*ALI – Agricultural Labour Input*) zjišťovány za předcházející roční období (říjen 2019 – září 2020). Proměnné zaměřené na hospodaření se statkovými hnojivy odkazují na období 12 měsíců předcházející referenčnímu dni.

Tab. 1. Zemědělské subjekty podle právních forem

Zemědělský subjekt provozuje ekologické zemědělství, pokud postupuje podle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a podle nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/1991 a podle nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. září 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu.

Tab. 2. Jiné výdělečné činnosti podniku

Jiné výdělečné činnosti se rozlišují na přímo související a přímo nesouvisející činnosti. Podle rozdělení celkového ročního fondu pracovní doby mezi zemědělskou a jinou výdělečnou činnost mohou být jiné výdělečné činnosti prováděny jako převažující nebo nepřevažující činnosti.

Činnosti přímo související se zemědělským podnikem zahrnují činnosti, při kterých se využívají buď zdroje zemědělského podniku (pozemky, objekty, stroje apod.), nebo jeho produkty. Využívají-li se jen pracovní síly a ne žádné jiné zdroje podniku, nejde o činnosti přímo související s podnikem (tito pracovníci se pak pokládají za osoby pracující pro dva různé subjekty).

Zahrnují se jak nezemědělské, tak i zemědělské práce vykonávané pro jiný podnik/farmu.

Mezi výdělečné činnosti přímo související s podnikem se nezahrnují ty obchodní činnosti, které nejsou spojeny se zemědělskou činností, i když je podnik provozuje v místě podnikání; např. poskytování služeb v pojišťovnictví, pronájem zemědělských strojů, které podnik sám nevyužívá, prodej cizích výrobků apod. Tyto činnosti jsou zahrnuty mezi činnosti přímo nesouvisející s podnikem.

Poskytnuté informace by měly odrážet „standardní“ situaci v podniku, proto se nezahrnují výdělečné činnosti provozované jen příležitostně.

Poskytování zdravotnických, sociálních a vzdělávacích služeb: jakákoliv činnost související s poskytováním zdravotnických, sociálních a vzdělávacích služeb, a/nebo společensky související obchodní činnosti, při nichž se využívají zdroje podniku nebo jeho primární produkty.

Cestovní ruch, ubytování a ostatní rekreační činnost: všechny činnosti v cestovním ruchu, ubytovací služby, exkurze v zemědělském podniku pro turisty a jiné skupiny, sportovní a rekreační činnosti apod., kde se využívají buď pozemky, budovy nebo jiné zdroje podniku/farmy.

Rukodělná výroba: rukodělné výrobky vyrobené v zemědělském podniku/farmě vlastníkem podniku, jeho rodinnými příslušníky nebo zaměstnanci v případě, že také vykonávají zemědělskou práci, bez ohledu na to, jak výrobky prodávají.

Zpracování zemědělských produktů: zpracování primárních zemědělských produktů na zpracovaný vedlejší produkt zemědělského podniku bez ohledu na to, zda se suroviny produkují v zemědělském podniku nebo

kupují zvenčí; tedy např. zpracování masa, výroba sýrů apod. Nezahrnuje se produkce zemědělských produktů pouze pro vlastní spotřebu nebo prodej přebytečných výrobků.

Výroba energie z obnovitelných zdrojů určená pro trh, včetně bioplynu, biopaliv nebo elektrické energie. Patří sem výroba pomocí větrných turbín, jiných zařízení nebo ze zemědělských surovin. Energie z obnovitelných zdrojů vyrobená pouze pro potřeby zemědělského podniku se nezahrnuje. Pronájem půdy pouze pro účely výstavby větrného mlýna nebo prodej surovin jinému podniku pro výrobu obnovitelné energie se nezahrnuje.

Zpracování dřeva: zpracování surového dřeva v zemědělském podniku pro trh, řezání dřeva (pilařská činnost). Další zpracovávání, jako je výroba nábytku, je zahrnuta pod rukodělnou výrobu.

Akvakultura: produkce ryb, raků atd. chovaných v zemědělském podniku.

Smluvní práce zemědělské resp. nezemědělské: smluvní práce poskytované formou služby pro jiný podnik, zpravidla s využitím zařízení zemědělského podniku. Mohou mít charakter zemědělských nebo nezemědělských služeb např. úklid sněhu, doprava, udržování krajiny (obsekávání příkopů u silnic) apod.

Lesnictví: pouze ty lesnické práce, při kterých se využívají nejen pracovní síly, ale i stroje a zařízení zemědělského podniku obecně využívané k zemědělským činnostem.

Činnosti přímo nesouvisející se zemědělským podnikem zahrnují činnosti, které vykonávají osoby zapojené do zemědělských prací bez využití jiných zdrojů podniku (půda, objekty, stroje apod.).

Tab. 4. Pracující v zemědělství celkem

Pravidelně zaměstnanými pracujícími se rozumí pracující, kteří v období od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2020 vykonávali zemědělské práce v podniku každý týden bez ohledu na délku pracovního týdne. Zahrnují se také pracující zaměstnaní pouze část tohoto období, kteří nemohli pracovat po celé období z těchto důvodů:

- zvláštní podmínky produkce v zemědělském podniku (potřeba pracovní síly po dobu několika měsíců, např. specializace na pěstování polní zeleniny, vinných hroznů apod.);
- nepřítomnost v důsledku dovolené, mateřské dovolené, nemoci, úrazu apod.;
- zahájení nebo ukončení zaměstnání v zemědělském podniku, např. zaměstnanci, kteří během sledovaného období přestali pracovat pro jeden zemědělský podnik a začali pracovat pro jiný podnik
- úplné zastavení činnosti zemědělského podniku způsobené např. povodněmi, požárem apod.

Členy rodiny (rodinnými příslušníky) majitele se rozumí manžel/manželka, předci a potomci v přímé linii (včetně příbuzných získaných sňatkem nebo adopcí) a sourozenci majitele nebo jeho manžela/manželky. Pokud tyto osoby v hospodářství vykonávají zemědělské práce, jsou započteny, i když nežijí ve společné domácnosti s majitelem.

Pracujícími majiteli se rozumí společníci veřejných obchodních společností, komplementáři komanditních společností, společníci společností s r. o. a komanditisté komanditních společností, kteří pracují ve své společnosti, avšak nejsou k ní v pracovním poměru.

Nepravidelně zaměstnaní pracující zahrnují pracující, kteří nepracovali pravidelně v zemědělském podniku každý týden ve sledovaném období od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2020 a dělali nárazově v pracovních špičkách nebo vedle svého hlavního zaměstnání v jiném podniku. Jedná se převážně o osoby pracující na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, tj. dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti.

Kategorie „**pracující nepřímo zaměstnaní podnikem**“ zahrnuje osoby, které pracovaly v zemědělském podniku prostřednictvím agentur práce a osoby samostatně výdělečně činné, které vykonaly práci pro zemědělský podnik.

Údaj **přepočtení na plně zaměstnané** vyjadřuje spotřebu práce v zemědělství po přepočtu pracujících zařazených do kategorií podle počtu odpracovaných hodin. Roční fond pracovní doby je stanoven na 1 800 hodin a vychází z ročního počtu pracovních dní s osmihodinovou pracovní dobou po odpočtu minimálního zákonného nároku na dovolenou a průměrného počtu neodpracovaných dnů pro pracovní neschopnost. Údaje vznikly vynásobením počtu pracujících příslušným koeficientem dané kategorie podle počtu odpracovaných hodin. Kategorie 1 až 449 hodin – 0,125; 450 až 899 hodin – 0,375; 900 až 1 349 hodin – 0,625; 1 350 až 1 799 hodin – 0,875; a 1 800 a více hodin – 1,000.

Tab. 7. Vedoucí zemědělského subjektu

V tabulce je uvedeno nejvyšší dosažené zemědělské vzdělání.

Praktické zkušenosti = bez zemědělského vzdělání, zkušenosti získané pouze praktickou činností v zemědělském podniku (např. vedoucí podniku se vzděláním právníckým, ekonomickým apod.).

Za **základní zemědělské vzdělání** se považuje dosažení středního vzdělání s výučním listem zaměřené na zemědělské obory včetně zahradnictví, vinohradnictví, chovu ryb, veterinářství, zemědělské techniky apod.

Úplným zemědělským vzděláním se rozumí dosažení středního vzdělání s maturitní zkouškou, vyššího odborného vzdělání a vysokoškolského vzdělání zaměřené na zemědělské obory včetně zahradnictví, vinohradnictví, chovu ryb, veterinářství, zemědělské techniky apod.

Odborné vzdělávání je takové, jehož cílem bylo získání nových schopností a vědomostí v oblasti zemědělských činností nebo rozvoj a zdokonalování schopností a vědomostí stávajících a jehož se vedoucí pracovník zúčastnil za posledních 12 měsíců předcházející datu šetření.

Tab. 8. Využití orné půdy

Tabulka obsahuje údaje o osevních plochách zemědělských plodin pěstovaných ve sledovaném roce jako hlavní plodiny. Plodiny sklízené pro energetické účely jsou zahrnuty pod jednotlivými druhy plodin.

Ostatní luskoviny zahrnují luskoviny jinde neuvedené a luskovinoobilní směsi pěstované pro produkci zrna bez ohledu na jeho využití. Zahrnuje např. fazol obecný, cizrnu beraní, čočku kuchyňskou, vikev setou, vikev panonskou.

Brambory celkem zahrnují rané, konzumní, sadbové a průmyslové brambory.

Mezi **ostatní okopaniny** se řadí tuřín, topinambur, vodnice a ostatní krmné okopaniny (krmná řepa, krmná mrkev, krmná cukrovka, krmná kapusta apod.).

Energetické plodiny jinde neuvedené zahrnují plodiny určené výlučně pro energetické využití, např. ozdobnice čínská, chrastice rákosová, mužák prorostlý. Nezahrnuje plodiny pěstované pro energetické využití, které lze zařadit do jiných položek, např. do obilovin, řepky, plodin sklízených na zeleno.

Ostatní technické plodiny zahrnují čekanku obecnou, len přadný apod.

Tab. 9. Využití obhospodařované zemědělské půdy

Zemědělská půda celkem je součtem orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, sadů, trvalých travních porostů a ostatních trvalých kultur.

Vinice celkem zahrnují i nově vysázené, zatím neplodící vinice. Vinice se podle druhu produkce člení na vinice s moštovými odrůdami vhodnými k výrobě vín s chráněným označením původu (dále jen CHOP) a chráněným zeměpisným označením (dále jen CHZO). Do produkce jsou zařazeny vinice s odrůdami, které splňují požadavky nařízení Rady (ES) č. 491/2009, ve znění pozdějších předpisů a příslušné národní předpisy.

Zahradou se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda, na které se pěstuje ovoce, zelenina a okrasné, léčivé, kořeninové a aromatické rostliny pro potřebu uživatele zelinářské zahrady a jeho osob blízkých. Zelinářská zahrada se může skládat jak z orné půdy, tak z trvalých kultur a zpravidla tvoří souvislý celek s obytnými a hospodářskými budovami. Zahrady využívané k rekreačním účelům nejsou zahrnuty.

Extenzivní trvalé travní porosty se obvykle vyskytují na málo úrodných půdách, ve vysokých nadmořských výškách, s nízkým výnosem; nejsou vhodné pro velkou hustotu zvířat. Mohou zahrnovat kamenitou půdu, vřesoviště, rašeliniště. Patří sem i plochy, které se z důvodu vysoké přírodní hodnoty nespásají, ale obvykle sečou.

Rychle rostoucí dřeviny pěstované mimo lesní půdu zahrnují například: topoly a jejich křížence, vrby a jejich křížence, jasan ztepilý, olši lepkavou, olši šedou.

Zemědělská půda nevyužívána zahrnuje plochy dříve používané jako zemědělská půda, která se dlouhodobě neobdělává z ekonomických, sociálních nebo jiných důvodů a která již není zapojena do systému střídání plodin. Nevztahuje se na ni režim, který vyžaduje udržování v dobrém zemědělském a environmentálním stavu.

Tab. 10. Celková výměra půdy

Lesní pozemky jsou plochy pokryté lesními stromy nebo keři a lesní školky na lesní půdě pro nekomerční účely (sloužící pro vlastní potřeby zemědělského podniku). Je zahrnuta i výměra zemědělské půdy zalesněné.

Ostatní plochy jsou plochy patřící zemědělskému podniku zabrané budovami, hospodářskými dvory, cestami, účelovými komunikacemi, parkovacími, manipulačními a skladovými plochami a také parky a stromořadí. Jsou zahrnuty i pozemky, na nichž jsou rybníky, vodní toky, vodní nádrže atd. patřící zemědělskému podniku.

Tab. 11. Bilance půdy

Tabulka udává výměru obhospodařované zemědělské půdy v ha na 2 desetinná místa. Vlastnictví k nemovitostem je podle katastrálního zákona č. 265/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, evidováno zápisem vlastnického práva v katastru nemovitostí, případně podpůrně (kupní nebo darovací smlouvou včetně návrhu na vklad práva k nemovitosti do katastru nemovitostí, nebo potvrzením o nabytí dědictví, nebo rozhodnutím pozemkového úřadu o restitučním řízení podle zákona č. 229/1991 Sb., o půdě). Za pronájem považujeme výměru, kterou podnik poskytuje na základě písemné nebo ústní dohody podle předem stanovených podmínek jinému hospodáři, za nájem výměru najatou od jiných s obdobnými náležitostmi.

Zemědělská půda je souhrnem druhů pozemků sloužících zemědělskému výrobnímu procesu a tvoří ji následující kultury: orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, sady, trvalé travní porosty a ostatní trvalé kultury.

Nevyužívaná zemědělská půda představuje plochy dříve používané jako zemědělská půda, která se dlouhodobě neobdělává z ekonomických, sociálních nebo jiných důvodů a která není již zapojena do systému střídání plodin.

Tab. 12. Zavlažování

Zavlažovatelná plocha je celková maximální plocha obhospodařované zemědělské půdy, kterou by bylo možné v referenčním roce zavlažovat zařízením a množstvím vody, které je v zemědělském podniku obvykle k dispozici.

Zavlažovaná plocha je plocha využívaná k pěstování plodin, která byla skutečně zavlažena alespoň jednou během sledovaného období.

Tab. 13. Zakryté plochy

Plochy, na kterých se plodiny / kultury pěstují po celé období růstu, resp. po jeho převážnou část ve sklenících, fóliovnících nebo pod konstrukcemi s vysokým přístupným ochranným krytem.

Stavby s vysokým přístupným ochranným krytem chrání rostliny / kultury před přímým sluncem, deštěm, větrem, kroupami a zabraňují rychlému odpařování vláhy z půdy. Jedná se o konstrukce opatřené speciálními ochrannými sítěmi nebo fóliemi, umístěné nad trvalými kulturami (sady, vinice).

Plochy pod nízkými a nepřístupnými kryty, prosklenými přenosnými rámy apod. nejsou zahrnuty.

Tab. 14. Obhospodařovaná zemědělská půda hnojená

Minerální hnojiva obsahují deklarované živiny (dusík, oxid fosforečný, oxid draselný) ve formě minerálních látek získaných extrakcí nebo průmyslovým fyzikálním nebo chemickým postupem.

Statková hnojiva živočišného původu vznikají jako vedlejší produkt chovu hospodářských zvířat bez další úpravy. Za úpravu se nepovažují přirozené procesy přeměn při skladování, mechanická separace kejdy, přidávání látek snižujících ztráty nebo zlepšujících účinnost živin. Zahrnují hnůj, kejdu, močůvku a další statková hnojiva (např. suchý drůbeží trus z chovů bez podestýlky, hnojůvku, výkaly a moč hospodářských zvířat při pastvě nebo pobytu zvířat na zemědělské půdě).

Tab. 15. Statková hnojiva

Vyvezenými statkovými hnojivy se rozumí hnojiva prodaná, bezúplatně vyměněná nebo odvezená ze zemědělského podniku z jiných důvodů. Jsou určena k přímému použití jako hnojivo nebo pro průmyslové zpracování. Zahrnuje rovněž statková hnojiva použitá na výrobu energie, pokud je digestát z bioplynové stanice následně využit zemědělským podnikem ke hnojení.

Dovezenými statkovými hnojivy se rozumí hnojiva nakoupená nebo bezúplatně vyměněná nebo jinak získaná zemědělským podnikem zvenčí. Jsou určena k přímému použití jako hnojivo nebo pro průmyslové zpracování. Zahrnuje rovněž statková hnojiva použitá na výrobu energie, pokud je digestát z bioplynové stanice následně využit zemědělským podnikem ke hnojení.

Organická hnojiva, pomocné hnojivé látky a kaly vyrobené v podniku, nakoupené nebo bezúplatně vyměněné, použité v podniku zahrnují komposty, vermikomposty, digestát, melasové výpalky, statková hnojiva rostlinného původu, technologickou vodu a upravené kaly čistíren odpadních vod. Nejsou zahrnuta statková hnojiva živočišného původu.

Tab. 16. Spotřeba statkových hnojiv podle typu aplikace

Plošný rozstřík / rozmetání: Hnojiva jsou aplikována na povrchu půdy nebo rostlin bez použití technik pásové aplikace nebo injektáže a následně s časovou prodlevou zapravena do půdy.

Pásová aplikace: Močůvka nebo kejda se aplikuje v paralelních pásech (mezi nimiž se statkové hnojivo neaplikuje) s použitím pásového aplikátoru močůvky připojeného za cisternu nebo traktor tak, aby docházelo k rozstříkování tekuté močůvky nebo kejdy nad zemí.

Injektáž: Aplikace močůvky či kejdy do štěrbin vyhloubených do půdy o různé hloubce podle typu aplikátoru (radličkový, talířový, kotoučový atd.).

Tab. 17. Využití skladovacích zařízení statkových hnojiv živočišného původu

Na pevném hnojišti jsou tuhá statková hnojiva uskladněná obvykle po dobu několika měsíců a to na zpevněné ploše, částečně nebo zcela ohraničené.

Na pevném kompostovišti jsou tuhá statková hnojiva uskladněná na ohraničených kompostovacích hromadách, které jsou provzdušňovány a/nebo promíchávány.

Tab. 18. Kapacita skladovacích zařízení

Kapacita zařízení ke skladování statkových hnojiv je definována jako počet měsíců, během nichž může být hnojivo vyprodukované v zemědělském podniku uskladněno ve skladovacím zařízení, aniž by hrozilo jeho přeplnění a aniž by bylo příležitostně vyprázdněno.

Tab. 19. Stavy hospodářských zvířat

V tabulce jsou uvedeny počty užitkových hospodářských zvířat, která jsou v den zjišťování v bezprostředním vlastnictví nebo držení podniku. V případě, že jsou hospodářská zvířata v den zjišťování vyskladněna, je uveden jejich obvyklý počet. Hospodářská zvířata, která se nevyužívají pro produkci ani k aktivitám tvořícím zisk, tj. slouží pouze pro zájmovou činnost, nejsou zahrnuta.

Dojené krávy jsou krávy chované výlučně nebo převážně pro produkci mléka určeného k lidské spotřebě nebo ke zpracování na mléčné výrobky.

Do ostatní drůbeže jsou zahrnuty perličky, křepelky, bažanti a holubi chovaní pro produkci masa.

Tab. 22. Hospodářská zvířata na pastvě

Výběhový dvůr je ohrazená plocha pokrytá betonem, holou půdou nebo trávou, na kterou mají hospodářská zvířata přístup z ustájovacích prostor a během dne se mohou mezi ní a ustájovacími prostory volně pohybovat. Může být vybaven napájecím nebo krmným zařízením.

Tab. 24. Ustájení hospodářských zvířat

Mezi jiné typy ustájení pro kategorii hospodářských zvířat „skot kromě dojených krav“ patří např. individuální nebo skupinové boxy pro telata.

Tab. 27. Výskyt bezpečnostní dokumentace

V bezpečnostní dokumentaci jsou definována opatření, postupy a procedury týkající se bezpečnosti práce a ochrany zdraví na pracovišti s cílem minimalizovat rizika plynoucí z výkonu práce v zemědělském podniku.

Bezpečnostní dokumentace obvykle zahrnuje informace o způsobech a periodicitě školení zaměstnanců ohledně jejich povinností souvisejících s bezpečným používáním strojů a nakládáním s hnojivy v rostlinné výrobě, o bezpečnostních opatřeních při krmení, ošetřování a manipulaci s hospodářskými zvířaty, o hodnocení bezpečnostních opatření v podniku, jsou zde plány na aktualizaci bezpečnostních dokumentů pro jednotlivý druh výroby apod.